

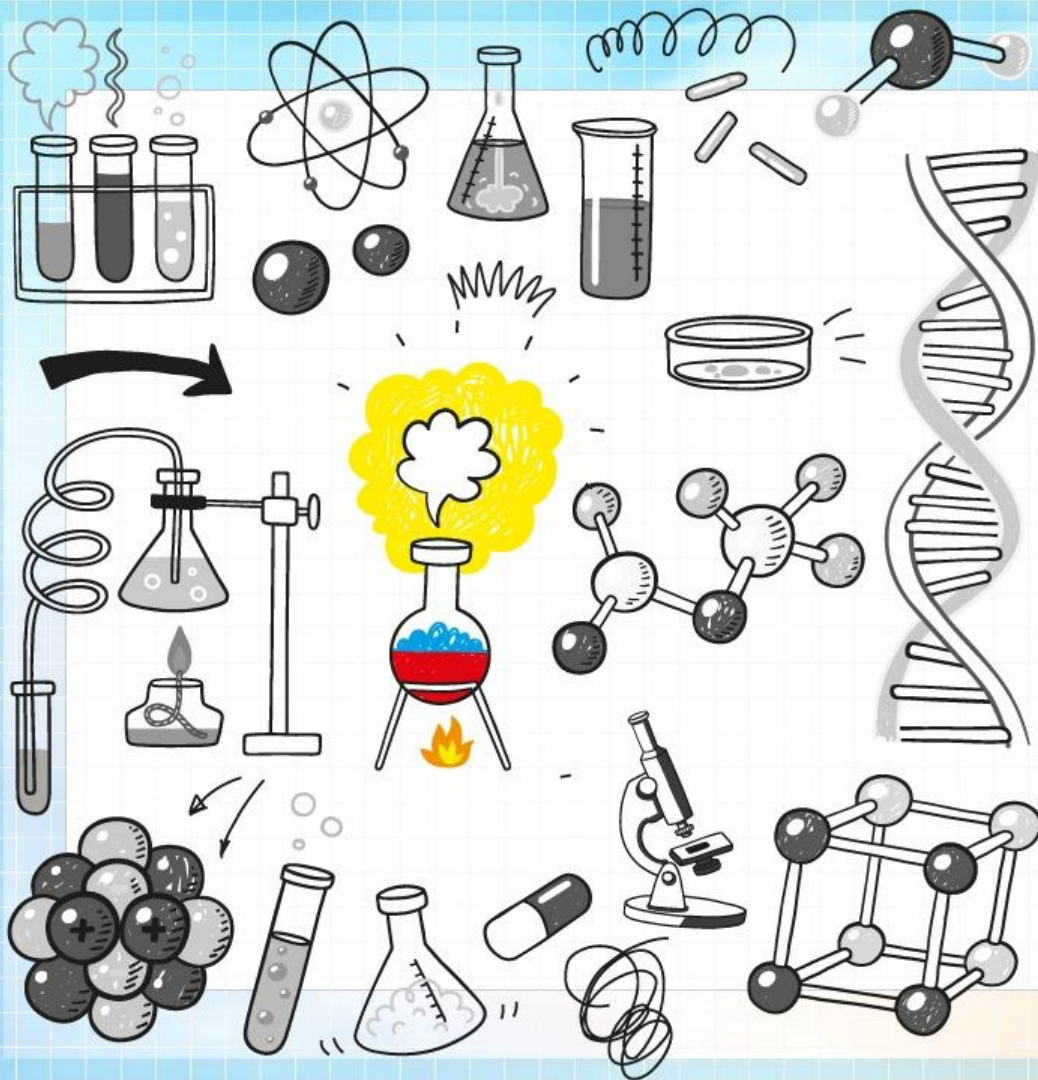

2. ÜNİTE

KONU
ANLATIMI

ORGANİK BİLEŞİKLER ALKOLLER

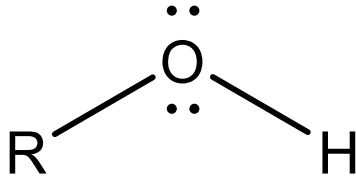
AYT - 12.
Sınıf

ORGANİK BİLEŞİKLER

Alkoller:

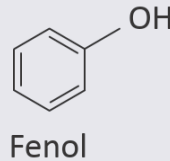
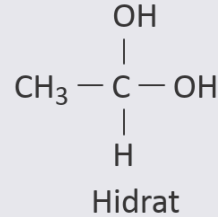
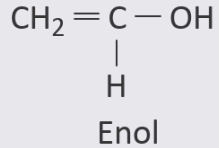
- sp^3 Hibritleşmesi yapmış (doymuş) karbon atomuna OH grubunun bağlı olduğu organik bileşiklere alkoller denir.
- Alkollerin fonksiyonel grubu OH'tır
- Alkollerin genel formülü R-OH'tır.
- Molekül geometrisi kırık doğrudur.
- VSEPR gösterimi AX_2E_2 şeklindedir

ORGANİK BİLEŞİKLER

Alkoller:

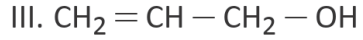
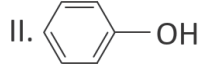
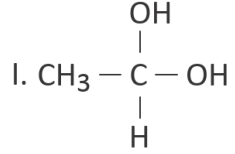
- Monoalkollerin genel formülleri $C_nH_{2n+2}O$ 'dur.
- OH grubunun bağlı olduğu karbon atomu doymamış (ikili bağ içeriyor, sp^2 hibritleşmiş) ya da aynı karbon atomuna iki tane OH grubu bağlı ise o bileşik alkol sınıfına girmez.

Enol, Hidrat ve Fenol bileşiği alkol sınıfına girmez.

ÖRNEK 1.

ORGANİK BİLEŞİKLER

Yukarıdaki organik bileşiklerden hangileri alkol özelliği gösterir?

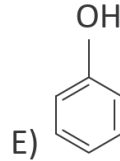
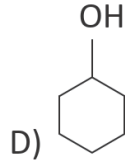
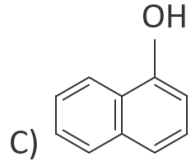
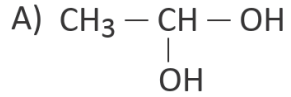
- A) Yalnız I   B) Yalnız III   C) I ve II
D) I ve III   E) II ve III

ÖRNEK 2.

ORGANİK BİLEŞİKLER

Aşağıdaki bileşiklerden hangisi alkol sınıfına girer?

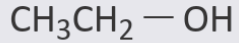

ORGANİK BİLEŞİKLER

Alkoller:

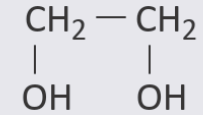
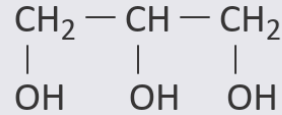
Alkoller yapısında bulunan -OH grubu sayısına göre ikiye ayrılır. Alkol bileşiğinin yapısında bir tane -OH grubu varsa monoalkol, birden fazla -OH grubu varsa polialkol şeklinde tanımlanır.

Monoalkol

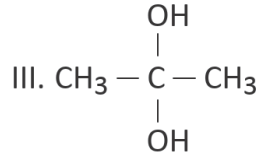
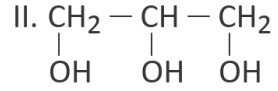
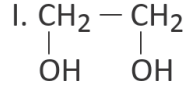
Etanol

Polialkol

Etandiol
(etilenglikol)Propantriol
(gliserol)

ÖRNEK 3.

ORGANİK BİLEŞİKLER

Yukarıdaki bileşiklerden hangileri polialkoldür?

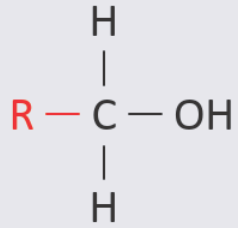
- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) II ve III   E) I, II ve III

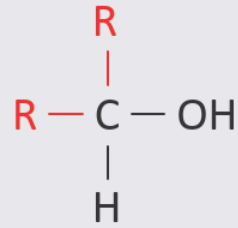
ORGANİK BİLEŞİKLER

Alkoller:

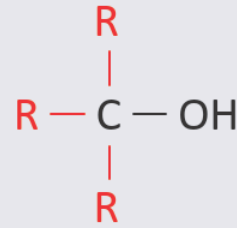
Alkoller -OH grubunun bağlı olduğu karbonun dallanmasına göre primer (1°), sekonder (2°) ve tersiyer (3°) olmak üzere üçe ayrılırlar.

Primer Alkol

Sekonder Alkol

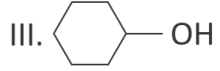
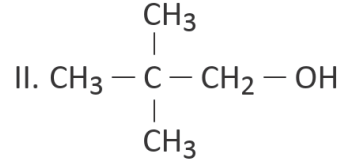
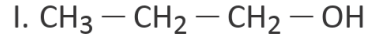

Tersiyer Alkol

ÖRNEK 4.

ORGANİK BİLEŞİKLER

Yukarıda formülleri verilen bileşiklerden hangileri primer alkoldür?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

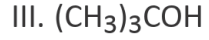
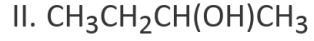
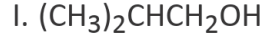
D) I ve II

E) I ve III

ÖRNEK 5.

ORGANİK BİLEŞİKLER

Yukarıdaki bileşiklerden hangileri ikincil alkoldür?

A) Yalnız I

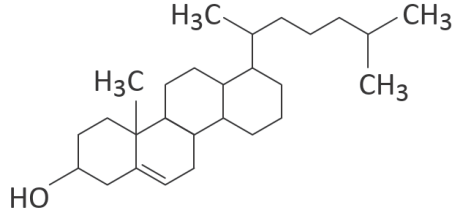
B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) II ve III

E) I ve III

ÖRNEK 6.**ORGANİK BİLEŞİKLER**

Yukarıda formülü verilen “kolesterol” hayvanların vücut dokularında bulunur. Kolesterol molekülü ile ilgili,

- I. Sekonder alkol yapısındadır.
- II. Yapısında 2 tane sp^2 hibritleşmesi yapmış karbon atomu bulunur.
- III. Hem aromatik hem de alifatik halkalar içerir.

yargılarından hangileri yanlıştır?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
 D) II ve III   E) I, II ve III

ORGANİK BİLEŞİKLER

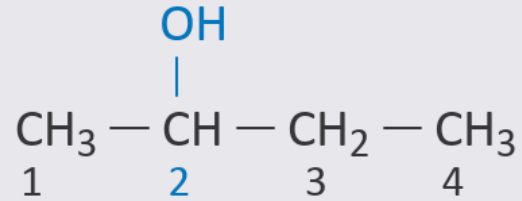
Alkollerin IUPAC (Sistemik) Adlandırması:

1. -OH grubunu içeren en uzun sürekli zincir belirlenir.
2. Numaralandırmaya OH grubunun bağlı olduğu karbona en yakın uçtan başlanır. OH grubu ikili bağ, üçlü bağ, halojenlerden ve dallanmadan daha önceliklidir.
3. Yan grupların numarası ve adından sonra, OH grubunun bağlı olduğu karbonun numarası belirtilir, daha sonra en uzun düz karbon zincirine karşılık gelen alkanın adının sonundaki **-an** ekinin yerine **-ol** eki getirilir.

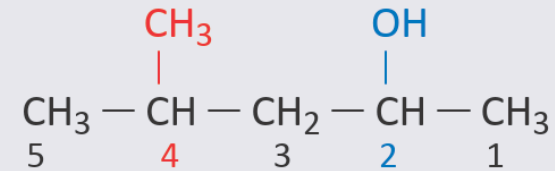

Alkollerin IUPAC (Sistematik) Adlandırması:

Örnek:

2-Bütanol

4-Metil-2-pentanol

ORGANİK BİLEŞİKLER

Alkollerin IUPAC (Sistemik) Adlandırması:

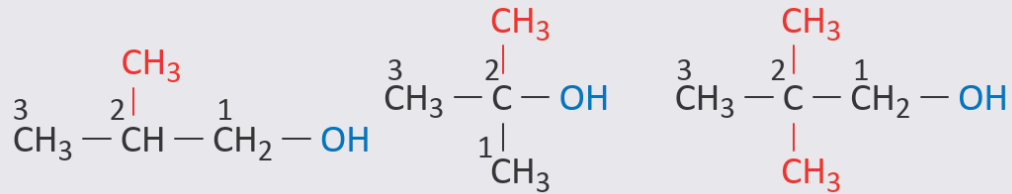
4. Alkollerin özel (yaygın) adlandırılması ise alkil alkol şeklindedir.

CH_3OH	$\text{C}_2\text{H}_5\text{OH}$	$\text{CH}_3\text{CH}_2\text{CH}_2\text{OH}$
Metanol (IUPAC)	Etanol (IUPAC)	1-Propanol (IUPAC)
Metil alkol (yaygın)	Etil alkol (yaygın)	n-Propil alkol (yaygın)

Alkollerin IUPAC (Sistemik) Adlandırması:

5. Yaygın adlandırması yapılan alkil köklerinden oluşan alkoller de yaygın adlandırmaya uygun olarak adlandırılabilir.

2-Metil-1-propanol

2-Metil-2-propanol

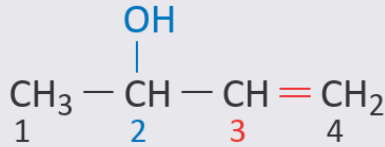
2,2-Dimetil-1-propanol

izo-Bütillkol*ter*-Bütillkol*neo*-Pentillkol

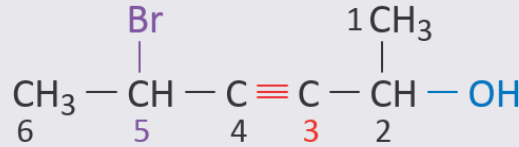
ORGANİK BİLEŞİKLER

Alkollerin IUPAC (Sistemik) Adlandırması:

6. Hem -OH hem de çoklu bağ (ikili yada üçlü) varsa -OH grubu küçük numarayı alacak şekilde numaralandırılır. Bileşik adlandırılırken önce çoklu bağın numarası, sonra çoklu bağ ve -OH grubunu içeren en uzun zincire karşılık gelen alken yada alkinin adı yazılır. Son olarak OH grubunun numarası ve -ol eki yazılır.

3-Büten-2-ol

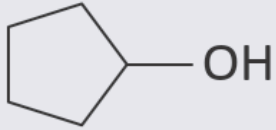
5-Bromo-3-heksin-2-ol

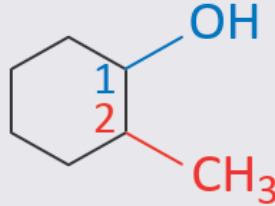
Alkollerin IUPAC (Sistemik) Adlandırması:

7. Siklo alkanlara hidroksil (OH) grubu bağlıysa, numaralandırma ve adlandırma hidroksil grubunun bağlı olduğu karbondan başlanarak yapılır. Halkaya -OH grubu dışında başka bir grup bağlı değilse -OH grubunun yerini belirtmeye gerek yoktur.

IUPAC Adı : Siklopentanol

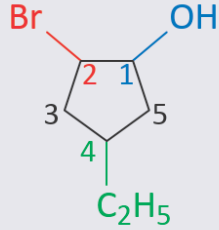
Yaygın Adı: Siklopentil alkol

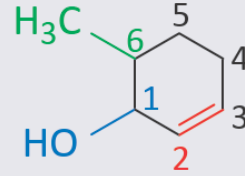
IUPAC Adı: 2-Metilsikloheksanol

Alkollerin IUPAC (Sistemik) Adlandırması:

Örnek:

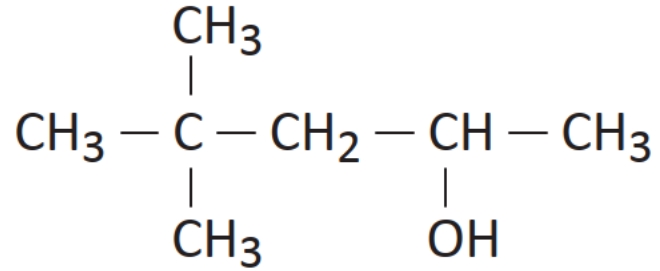
2-Bromo-4-etilsiklopentanol

6-Metil-2-sikloheksen-1-ol

ÖRNEK 7.

ORGANİK BİLEŞİKLER

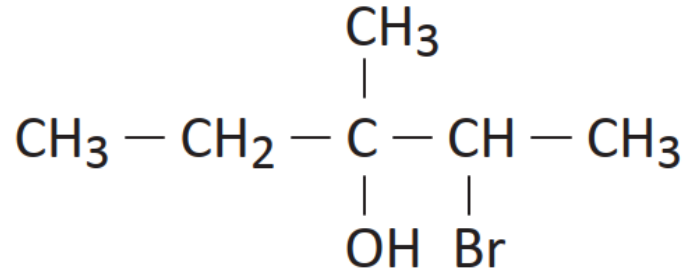

Yapı formülü yukarıda verilen bileşiğin sistematik (IUPAC) adını yazınız.

ÖRNEK 8.

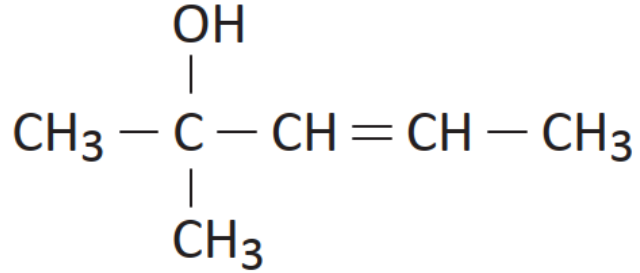
ORGANİK BİLEŞİKLER

Yapı formülü yukarıda verilen bileşiğin sistematik (IUPAC) adını yazınız.

ÖRNEK 9.

ORGANİK BİLEŞİKLER

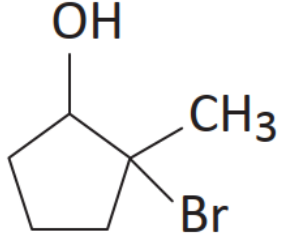

Yapı formülü yukarıda verilen bileşiğin sistematik (IUPAC) adını yazınız.

ÖRNEK 10.

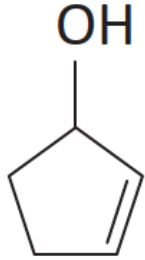
ORGANİK BİLEŞİKLER

Yapı formülü yukarıda verilen bileşiğin sistematik (IUPAC) adını yazınız.

ÖRNEK 11.

ORGANİK BİLEŞİKLER

Yapı formülü yukarıda verilen bileşiğin sistematik (IUPAC) adını yazınız.

ÖRNEK 12.

ORGANİK BİLEŞİKLER

Sistemik adı; 4-Bromosikloheksanol olan bileşğin yapı formülünü yazınız.

ÖRNEK 13.

ORGANİK BİLEŞİKLER

Sistematik adı; 2-Metil-4-heksen-1-ol olan bileşiğin yapı formülünü yazınız.

ÖRNEK 14.

ORGANİK BİLEŞİKLER

Sistemik adı; 3-Kloro-4-metil-3-sikloheksen-1-ol olan bileşğin yapı formülünü yazınız.

ÖRNEK 15.**ORGANİK BİLEŞİKLER**

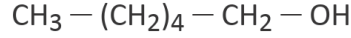
Aşağıdaki alkollerden hangisi yanlış adlandırılmıştır?

Bileşik	Adı
A) $\text{CH}_3 - \underset{\text{OH}}{\text{CH}} - \text{CH}_3$	2-Propanol
B) $\text{CH}_3 - \underset{\text{OH}}{\text{CH}} - \text{CH}_2 - \text{CH}_3$	2- Bütanol
C) $\text{CH}_3 - \underset{\text{CH}_3}{\text{CH}} - \text{CH}_2 - \text{CH}_2 - \text{OH}$	2-Metil-1-bütanol
D) $\text{CH}_3 - \underset{\text{CH}_3}{\underset{\text{CH}_3}{\text{C}}} - \text{CH}_2 - \text{OH}$	2,2-Dimetil-1-propanol
E) $\text{CH}_3 - \underset{\text{Cl}}{\text{CH}} - \underset{\text{OH}}{\text{CH}} - \text{CH}_2$	2-Kloro-3-metil-1-bütanol

ÖRNEK 16.

ORGANİK BİLEŞİKLER

Sıkıştırılmış formülü yukarıda verilen alkolle ilgili;

I. Sistematik adı 1-heksanoldür.

II. Primer alkoldür.

III. Kapalı formülü $\text{C}_3\text{H}_8\text{O}$ 'dur

yargılarından hangileri doğrudur?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve II

E) I, II ve III

ÖRNEK 17.

ORGANİK BİLEŞİKLER

Aşağıdaki alkollerden hangisi primer (birincil) değildir?

A) 1-Propanol B) 1-Bütanol C) 2-Metil-1-propanol

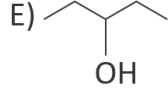
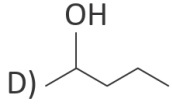
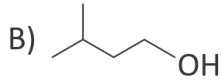
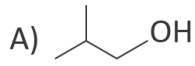
D) 2-Metil-2-propanol E) 2,2-Dimetil-1-propanol

ÖRNEK 18.

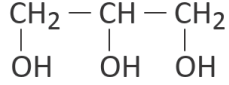
ORGANİK BİLEŞİKLER

Aşağıdaki iskelet formüllerinden hangisi izopentil alkole aittir?

ÖRNEK 19.

ORGANİK BİLEŞİKLER

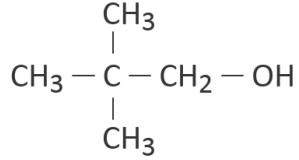
Yapı formülü yukarıda verilen organik bileşikle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Poli alkoldür.
- B) Özel adı; gliserindir.
- C) Sistematik adı; 1,2,3-propantrioldür.
- D) Tersiyer alkoldür.
- E) Kapalı formülü; $\text{C}_3\text{H}_8\text{O}_3$ 'tür.

ÖRNEK 20.

ORGANİK BİLEŞİKLER

Formülü yukarıda verilen bileşikle ilgili;

- I. Özel adı; neopentilalkoldür.
- II. Sistematik adı; 2,2-dimetilpropanoldür.
- III. Tersiyer alkoldür.

yargılarından hangileri yanlıştır?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) II ve III

ÖRNEK 21.

ORGANİK BİLEŞİKLER

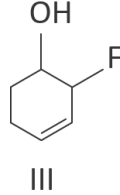
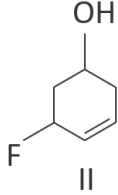
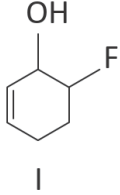
Bir karbon atomuna;

- 1 tane metil,
- 1 tane izopropil,
- 1 tane hidroksi,
- 1 tane vinil,

grupları bağlanıyor. Buna göre oluşan bileşiğin adı aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) 2,3-Dimetil-4-penten-3-ol
B) 2,3-Dimetil-3-penten-1-ol
C) 3,4-Dimetil-1-penten-3-ol
D) 3,4-Dimetil-4-penten-3-ol
E) 3-Propil-2-büten-3-ol

ÖRNEK 22.**ORGANİK BİLEŞİKLER**

Yukarıdaki bileşiklerin sistematik adlandırılması yapıldığında flor atomlarının aldığı numaraların karşılaştırılması aşağıdakilerden hangisinde doğru verilmiştir?

- A) I > II > III   B) II > I > III   C) I > III > II
D) II > III > I   E) III > II > I

ORGANİK BİLEŞİKLER

Alkollerin Fiziksel Özellikleri:

- Alkoller yapılarında bulunan oksijen atomundan dolayı polar moleküllerdir.
- Oksijen atomu üzerinde iki tane ortaklanmamış elektron çifti vardır.
- Yoğun fazlarda alkol molekülleri arasında hidrojen bağı bulunmaktadır. Bu nedenle alkollerin kaynama noktaları, aynı karbon sayılı eterlerden ve alkanlardan daha yüksektir.

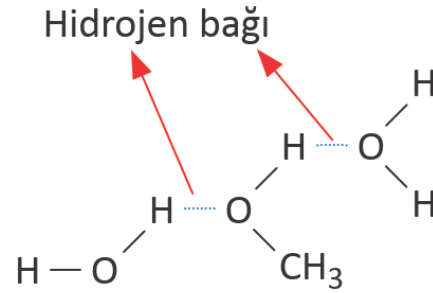
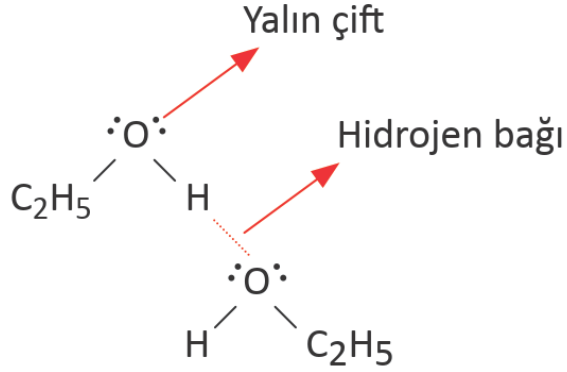
ORGANİK BİLEŞİKLER

Alkollerin Fiziksel Özellikleri:

- Alkollerin yapısındaki karbon sayısı ve OH grubu sayısı arttıkça kaynama noktası artar.
- Alkoller suyla da hidrojen bağı yapabilirler. Alkollerin suyla hidrojen bağı yapabilme özelliği alkollerin suda çözünmesini sağlar.
- Alkollerin yapısında bulunan karbon sayısı arttıkça, sudaki çözünürlüğü azalır, OH grubu sayısı arttıkça sudaki çözünürlüğü artar.

Alkollerin Fiziksel Özellikleri:

ÖRNEK 23.

ORGANİK BİLEŞİKLER

I. CH_3OH II. $\text{CH}_3\text{CH}_2\text{OH}$ III. $\text{CH}_3\text{CH}(\text{CH}_3)\text{CH}_2\text{OH}$

Yukarıdaki alkollerle ilgili, aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

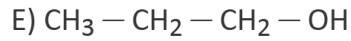
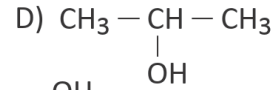
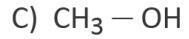
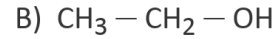
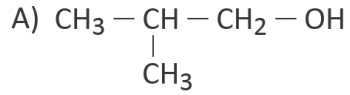
- A) Sudaki çözünürlüğü en az olan III'tür.
- B) Üçü de su ile hidrojen bağı yapabilir.
- C) I. 1°, II. 2° ve III. 3° alkoldür.
- D) Aynı koşullarda kaynama noktası en düşük olan I'dir.
- E) Na metali ile tepkime verirler.

ÖRNEK 24.

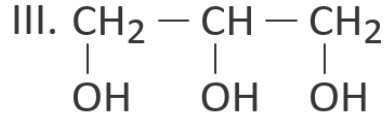
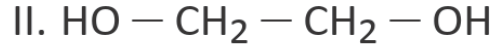
ORGANİK BİLEŞİKLER

Aşağıdaki bileşiklerden hangisi aynı koşullarda suda en az çözünür?

ÖRNEK 25.

ORGANİK BİLEŞİKLER

Yapı formülleri yukarıda verilen bileşiklerin aynı koşullar altında kaynama noktalarının karşılaştırılması aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A) I > II > III

B) II > III > I

C) III > I > II

D) III > II > I

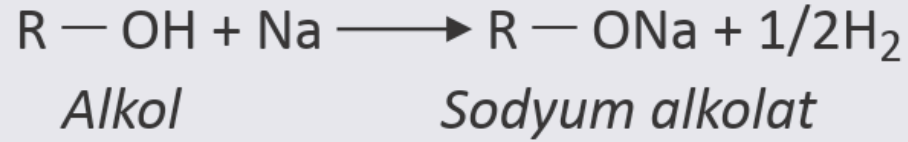
E) II > I > III

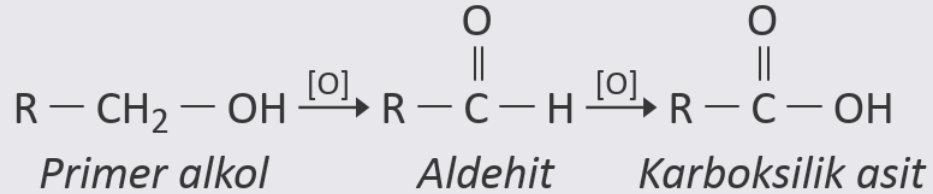
Alkollerin Kimyasal Özellikleri:**1. Alkollerin Aktif Metallerle Tepkimesi:**

Alkoller Na ve K gibi 1A grubu aktif metalleri ile alkolatlara dönüşür ve H₂ gazı açığa çıkarır.

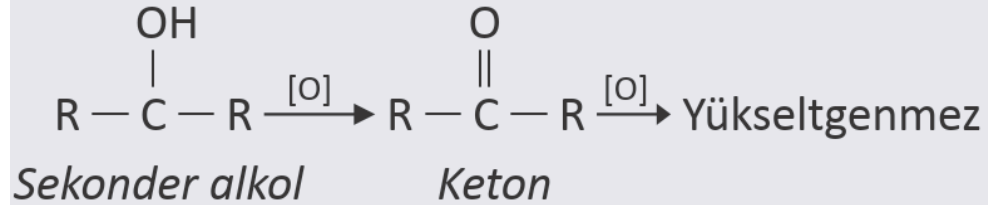
Alkollerin Kimyasal Özellikleri:**2. Alkollerin Yükseltgenmesi:**

a) Primer (birincil) alkoller bir basamak yükselttiğinde aldehite, iki basamak yükseltildiğinde karboksilik aside dönüşürler.

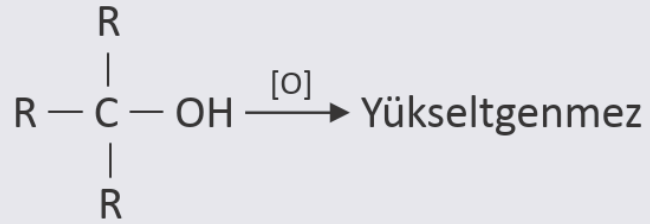
Alkollerin Kimyasal Özellikleri:**2. Alkollerin Yükseltgenmesi:**

b) Sekonder (ikincil) alkoller bir basamak yükseltgenerek ketonlara dönüşürler.

Alkollerin Kimyasal Özellikleri:**2. Alkollerin Yükseltgenmesi:**

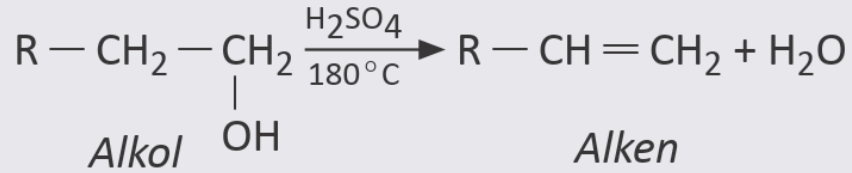
c) Tersiyer (üçüncül) alkoller yükseltgenemez.

Tersiyer alkol

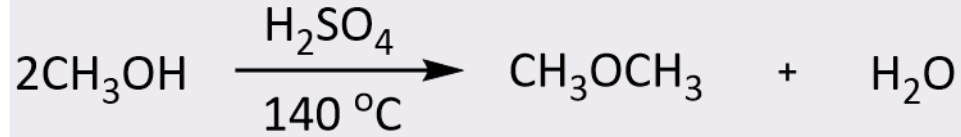
Alkollerin Kimyasal Özellikleri:**3. Alkollerden Su Çekilmesi:**

1 mol alkolden H_2SO_4 katalizörlüğünde yüksek sıcaklıkta ($180\text{ }^\circ\text{C}$) 1 mol su çekilirse alkenler oluşur.

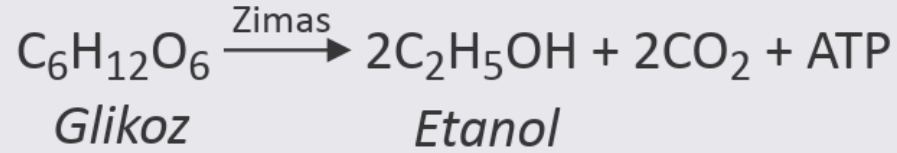
Alkollerin Kimyasal Özellikleri:**3. Alkollerden Su Çekilmesi:**

2 mol monoalkolden H_2SO_4 katalizörlüğünde $140\text{ }^\circ\text{C}$ 'de 1 mol su çekilirse simetrik eter oluşur.

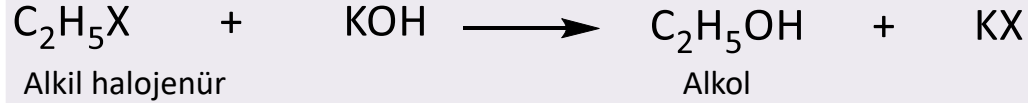
Alkollerin Kimyasal Özellikleri:**4. Glikozun Fermantasyonu ile Alkol Eldesi:**

Glikozun Zimas enzimi yardımıyla fermantasyonu sonucunda etanol elde edilir.

Alkollerin Kimyasal Özellikleri:**5. Alkil Halojenürlerden Alkol Eldesi:**

Alkil halojenürlerin sulu NaOH veya sulu KOH ile ısıtılması sonucunda alkoller elde edilir.

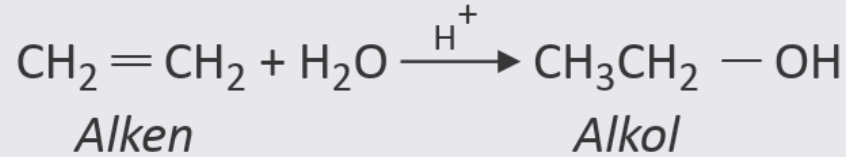

Alkollerin Kimyasal Özellikleri:**6. Alkenlerden Alkol Eldesi:**

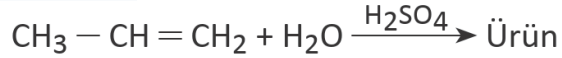
Alkenlere asit katalizörlüğünde H₂O katıldığında alkoller elde edilir.

H₂O katılması Markovnikov kuralına uygun olarak gerçekleşir.

ÖRNEK 26.

ORGANİK BİLEŞİKLER

Yukarıdaki tepkime ve oluşan ürünle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Katılma tepkimesidir.
- B) Sistematik adı, 1-propanoldür.
- C) Özel adı, İzopropil alkoldür.
- D) Kapalı formülü, $\text{C}_3\text{H}_8\text{O}$ 'dur.
- E) Tepkime Markovnikov kuralına göre gerçekleşir.

ÖRNEK 27.

ORGANİK BİLEŞİKLER

Yukardaki tepkimeyle ilgili;

- I. Şekerin fermantasyonudur.
- II. Etil alkol eldesinde kullanılır.
- III. Elde edilen alkole biyoetanol denir.

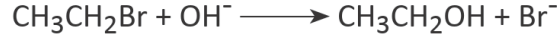
yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I   B) I ve II   C) Yalnız III
D) I ve III   E) I, II ve III

ÖRNEK 28.

ORGANİK BİLEŞİKLER

Yukarıdaki tepkimeyle ilgili;

- I. Yer değiştirme tepkimesidir.
- II. Oluşan alkol, alkil halojenüre göre suda daha fazla çözünür.
- III. Alkil halojenürden alkol elde edilmiştir.

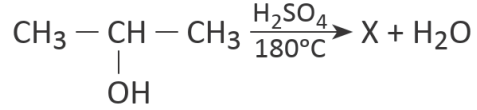
yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız III   B) I ve II   C) I ve III
D) II ve III   E) I, II ve III

ÖRNEK 29.

ORGANİK BİLEŞİKLER

Yukarıdaki tepkimeyle ilgili;

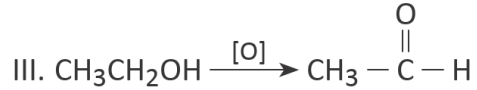
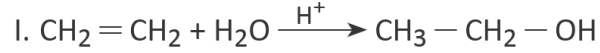
- I. Ayrılma tepkimesidir.
- II. Oluşan X bileşiği propendir.
- III. Oluşan X bileşiği diizopropil eterdir.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I   B) I ve II   C) I ve III
D) II ve III   E) I, II ve III

ÖRNEK 30.

Yukarıdaki tepkimelerin türleri hangisinde doğru olarak verilmiştir?

I	II	III
A) Katılma	Yerdeğiştirme	İndirgenme
B) Katılma	Yerdeğiştirme	Yükseltgenme
C) Yerdeğiştirme	Katılma	Yükseltgenme
D) Yükseltgenme	Katılma	Yer değiştirme
E) İndirgenme	Katılma	Yükseltgenme

ÖRNEK 31.

ORGANİK BİLEŞİKLER

Metanolle (CH_3OH) ilgili;

I. İçilmesi körlüğe neden olabilir.

II. Havasız ortamda odunun kuru kuruya ısıtılmasıyla elde edilir.

III. Yanıcıdır.

yargılarından hangileri doğrudur?

A) I ve II

B) II ve III

C) I, II ve III

D) Yalnız III

E) I ve III

ÖRNEK 32.

ORGANİK BİLEŞİKLER

Sekonder bir alkol için aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Yükseltgendiğinde keton oluşur.
- B) Yoğun fazlarında kendi molekülleri arasında hidrojen bağı bulunur.
- C) Yandığında CO_2 ve H_2O oluşur.
- D) Halkalı yapıda olamaz.
- E) Suyla hidrojen bağı oluşturabilir.

ORGANİK BİLEŞİKLER

Cevap Anahtarı:

1. B

2. D

3. C

4. D

5. B

6. C

7. 4,4-Dimetil-2-pentanol

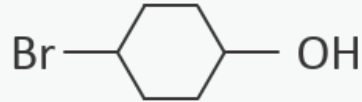
8. 2-Bromo-3-metil-3-pentanol

9. 2-Metil-3-penten-2-ol

10. 2-Bromo-2-metil-1-siklopentanol

11. 2-Siklopenten-1-ol

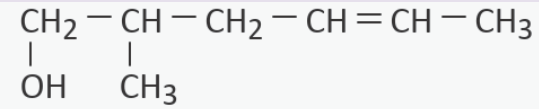
12.

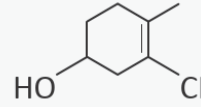
ORGANİK BİLEŞİKLER

Cevap Anahtarı:

13.

14.

15. C

16. D

17. D

18. B

19. D

20. C

21. C

22. A

23. C

24. A

ORGANİK BİLEŞİKLER

Cevap Anahtarı:

25. D

26. B

27. E

28. E

29. B

30. B

31. C

32. D

